NORAKSTS
Lieta Nr.142169411
1-0904-12/26

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 7.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis R.Dončenko,

piedaloties pieteicējas SIA *„/Nosaukums/”* pārstāvim *J.G.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes – pārstāvei *M.Z.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību *„/Nosaukums/”*, reģistrācijas Nr.*/reģistrācijas numurs/*, pieteikumu par Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes 2011.gada 28.februāra lēmuma Nr.VP4/PA757140/1 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2010.gada 26.oktobrī Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes (turpmāk arī – VP VRP vai Iestāde) Kārtības policijas biroja Prevencijas grupas vecākā inspektore, pamatojoties uz likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu” 7.panta trešo daļu un Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otro daļu – aizliegumu pārdot nepilngadīgām personām alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus, izdarīja kontrolpirkumu SIA *„/Nosaukums/”* (turpmāk arī – pieteicēja) veikalā *„/Nosaukums/” /adrese/*.

2010.gada 21.decembrī VP VRP Gulbenes iecirkņa Kārtības policijas nodaļas priekšniece sastādīja SIA *„/Nosaukums/”* administratīvā pārkāpuma protokolu-lēmumu Nr.VP4/PA757140 par alkoholiskā dzēriena ar 40% alkohola tilpumu 0,1 litra tilpuma pudelē (blašķē) pārdošanu 18 gadu vecumu nesasniegušai personai – Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrās daļas pārkāpšanu, atbildība par ko paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk arī – LAPK) 155.panta ceturtajā daļā. Par pārkāpumu SIA *„/Nosaukums/”* piemērots naudas sods 2 000 latu apmērā.

[2] Ar VP VRP 2011.gada 28.februāra lēmumu Nr.VP4/PA757140/1 (turpmāk arī – Lēmums) 2010.gada 21.decembra administratīvā pārkāpuma protokols-lēmums Nr.VP4/PA757140 (turpmāk arī – Sākotnējais lēmums) atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[2.1] Izvērtējot visus administratīvā pārkāpuma lietas materiālos ietvertos un fiksētos apstākļus to kopumā, uzskatāms par pierādītu, ka SIA *„/Nosaukums/”* veikalā *„/Nosaukums/”*, */adrese/*, tikuši pārdoti alkoholiskie dzērieni 18 gadu vecumu nesasniegušai personai, un ir konstatējams, ka līdz ar pārdevēju administratīvo pārkāpumu pieļāvusi arī juridiska persona – SIA *„/Nosaukums/”*, kura tāpēc saucama pie administratīvās atbildības, un attiecībā pret to pieņemams lēmums par administratīvā soda uzlikšanu.

[2.2] Izvērtējot visus administratīvā pārkāpuma lietas materiālos konstatētos un fiksētos apstākļus to kopumā, ir pierādīts fakts, ka *L.K.* pārdevusi alkoholiskos dzērienus nepilngadīgai personai, līdz ar to ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu, tāpēc viņa tika saukta pie administratīvās atbildības.

Pārdevēja (*L.K.*) pārdevusi 18 gadu vecumu nesasniegušai meitenei (*D.M.*) alkoholisku dzērienu, jo bijusi pārliecināta, ka viņai ir 18 gadu. Personu apliecinošu dokumentu nejautājusi. Pārdevēja paskaidro, ka ir informēta un parakstījusies savā darba līgumā, ka nedrīkst pārdot alkoholu un cigaretes nepilngadīgām personām un ka pirms tam ir jāpārliecinās par šo personu pilngadību. Tādējādi pārdevēja faktiski ir atzinusi savu vainu viņai inkriminētajā administratīvajā pārkāpumā.

18 gadu vecumu nesasniegusī alkoholiskā dzēriena pircēja savā paskaidrojumā apstiprina, ka ticis veikts policijas darbinieku organizēts kontrolpirkums, un pirms norēķināšanās par pirkumu – alkoholisko dzērienu – kasiere viņai, nejautājot personu apliecinošu dokumentu, pārdevusi alkoholisko dzērienu.

[2.3] LAPK 14.[1] pants nosaka, ka LAPK īpaši paredzētajos gadījumos par administratīvajiem pārkāpumiem pie atbildības ir saucamas juridiskās personas. Personas, kuras veic komercdarbību, bet nav juridiskas personas, par administratīvajiem pārkāpumiem atbild tāpat kā juridiskās personas. LAPK 155.panta ceturtā daļa (jo pārkāpums izdarīts atkārtoti gada laikā) atbilst šim nosacījumam — līdz ar to soda uzlikšanu fiziskai personai (pārdevējam), tas uzliekams arī juridiskai personai.

Juridiskās personas (darba devēja) pienākumos viennozīmīgi ietilpst tās darbinieku izvēle, apmācība, amata aprakstu izstrāde atbilstoši spēkā esošajiem likumiem un citiem normatīvajiem dokumentiem, kā arī darbinieku sistemātiska kontrole.

[2.4] Pie administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas SIA *„/Nosaukums/"* pārstāvis iesniedza paskaidrojumu, kurā izteikts viedoklis, ka SIA *„/Nosaukums/"* strikti ievēro Alkoholisko dzērienu aprites likuma prasības un ir veikusi, viņasprāt, visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu minētā likuma 6.panta otrajā daļā noteiktā ierobežojuma ievērošanu. SIA *„/Nosaukums/"* atsaucas uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk arī – Senāts) 2009.gada 5.marta spriedumu lietā SKA-19/2009 par to, ka juridisko personu vaina ir nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus, proti, pirmkārt, vai juridiskai personai bija iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, un, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu noteikumu ievērošanu.

Administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanas gaitā konstatēts, ka pirmo nosacījumu juridiskajai personai bija iespējams izpildīt pilnībā, toties attiecībā uz otro — izskatāmās lietas faktiskie apstākļi — ka alkoholiskie dzērieni nepilngadīgajai tomēr tika pārdoti, neprasot uzrādīt personu apliecinošu dokumentu, liecina, ka juridiskā persona tomēr nav veikusi nepieciešamos pasākumus tādā apjomā un kvalitātē, lai nodrošinātu Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrajā daļā noteikto ierobežojumu ievērošanu. Par to liecina arī fakts, ka pārkāpums SIA *„/Nosaukums/"* tīkla tirdzniecības iestādēs izdarīts atkārtoti gada laikā.

[2.5] Konstatētais pārkāpums liecina, ka SIA *„/Nosaukums/"* veiktie pasākumi vēl aizvien neizslēdz pārkāpumu izdarīšanu, kas pamato secinājumu, ka SIA *„/Nosaukums/"* nepietiekami kontrolē savu darbinieku atbilstību un amata pienākumu izpildi. Tādējādi šie pasākumi nevar tikt atzīti par pietiekamiem, it īpaši, ņemot vērā, ka SIA *„/Nosaukums/"* pakļautajiem darbiniekiem arī pašiem (kā jebkurai personai) jāzina normatīvais regulējums.

[2.6] Administrācijai ir visas iespējas ar pārdevējiem preventīvi strādāt, slēgt ar viņiem papildu līgumus par atbildību, ja viņi tomēr pārdod alkoholiskus dzērienus vai cigaretes 18 gadu vecumu nesasniegušām personām. Juridisko personu atbildība rosina veikalu īpašniekus izveidot tādu sistēmu, lai pārdevēji patiesi neriskētu un to nepārdotu.

[2.7] Ikviens pārkāpums, kas saistīts ar alkoholisko dzērienu apriti, īpaši – šādu izstrādājumu pārdošanu nepilngadīgām personām, ir uzskatāms par nopietnu sabiedrības interešu, kā arī valsts budžeta aizskārumu.

[2.8] LAPK 155.panta trešajā un ceturtajā daļā paredzētajos gadījumos atbildība par izdarīto pārkāpumu ir jāuzņemas ne tikai pārdevējam (kasierim) kā pārkāpuma tiešajam izdarītājam, bet arī personām, kuru dienestā (darbā, pakļautībā) pārdevējs atrodas. Vienas tiesību normas ietvaros var tikt izdarīti vairāki pārkāpumi atkarībā no minēto subjektu

darbības rakstura, un viena subjekta (fiziskās personas – pārdevēja) saukšanas pie atbildības neizslēdz otra subjekta (juridiskās personas – darba devēja) atbildību.

Uzliekot sodu juridiskai personai, kura izdarījusi administratīvo pārkāpumu vai tieši vai netieši pieļāvusi vai sekmējusi tā izdarīšanu, tiek efektīvi nodrošināta administratīvā soda mērķa – personas audzināšana likumu ievērošanas garā, kā arī lai tiklab tiesību pārkāpējs, kā arī citas personas neizdarītu jaunus pārkāpumus – sasniegšana (LAPK 22.pants).

[2.9] Juridiskai personai SIA *„/Nosaukums/"* bija iespēja nodrošināt, lai tiktu ievēroti noteikumi, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība. Juridiskā persona SIA *„/Nosaukums/"* veica pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu, bet ne pietiekamā apjomā un kvalitātē, ja jau reiz administratīvais pārkāpums ir noticis.

Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrā daļa strikti nosaka, ka, lai pārliecinātos par pircēja vecumu, mazumtirgotāja pienākums ir pieprasīt, lai pircējs uzrāda personu apliecinošu dokumentu, kas šajā gadījumā netika darīts.

Ņemot vērā, ka kasiere bija informēta par risku, kas saistīts ar alkoholisko dzērienu aprites ierobežojumu pārkāpšanu, tad SIA *„/Nosaukums/"* kā juridiska persona ir formāli izpildījusi pienākumu iepazīstināt, tomēr savi darbinieki ir arī jākontrolē.

„Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts ir nonācis pie secinājuma, ka pārdevējs jebkurā gadījumā pārstāv juridisko personu" *(sk. Jelgavas Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 13.oktobra sprieduma lietā Nr.42833909 9.punktu),* kā arī „uzņēmums ir atbildīgs par darbinieku izvēli, apmācību un darba organizāciju. LAPK normas paredz juridiskas personas saukšanu pie atbildības" *(sk. Jelgavas Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 13.oktobra sprieduma lietā Nr.42833909 2.4.punktu).*

SIA *„/Nosaukums/"* kā juridiska persona ir atbildīga par savu darbinieku izvēli, apmācību un darba organizāciju. Pieņemot darbā kasieri, SIA *„/Nosaukums/"* izdarīja savu izvēli, uzņēmās noteiktas saistības, un šajā gadījumā ir līdzatbildīga par sava darbinieka rīcību.

[2.10] Juridiskas personas pienākums ir sasniegt mērķi, lai viņa pakļautībā esošie darbinieki ievērotu normatīvos aktus. Kā tas tiek darīts, paliek katra uzņēmuma ziņā. Darbinieki ir ne tikai jāinformē par noteikumu ievērošanu, bet arī jākontrolē, jo „akcīzes preču (tostarp alkoholisko dzērienu) aprite tiek regulēta ar īpašiem likumdevēja paredzētajiem līdzekļiem, izdodot speciālus normatīvos aktus. Ikviens pārkāpums, kas saistīts ar alkoholisko dzērienu apriti, ir uzskatāms par nopietnu sabiedrības interešu, kā arī valsts budžeta aizskārumu." *(sk. Jelgavas Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 13.oktobra sprieduma lietā Nr. Nr.42833909 3.8.punktu).*

„Juridiskā persona savu gribu īsteno ar pārstāvju starpniecību. Pārdevēja darbojas uzņēmuma vārdā un uzdevumā, tādēļ uzņēmums ir atbildīgs par darbinieku izvēli, apmācību un darba organizāciju. LAPK normas paredz juridiskās personas saukšanu pie administratīvās atbildības" *(sk. Jelgavas Administratīvās rajona tiesas 2010. gada 13.oktobra sprieduma lietā Nr. Nr.42833909 3.4.punktu).*

[2.11] LAPK 155.panta 4.daļas sankcijā lietots saiklis „bet", taču tas nenozīmē, ka par šo pārkāpumu varēja sodīt vai nu kasieri (fizisku personu), vai arī juridisku personu. Ja likumdevēja griba būtu bijusi saukt pie administratīvās atbildības tikai vienu no subjektiem, tad starp tiem būtu lietots saiklis „vai", kā tas ir darīts, piemēram, LAPK 68., 69. u.c. pantos.

[2.12] LAPK 243.panta pirmā daļa noteic, ka pierādījumi administratīvā pārkāpuma lietā ir jebkuri fakti, uz kuru pamata institūcijas (amatpersonas) likumā noteiktajā kārtībā nosaka administratīvā pārkāpuma esamību vai neesamību, pie administratīvās atbildības sauktās personas vainu un citus apstākļus, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā. Tā paša panta otrajā daļā ir noteikts, ka šos faktus konstatē ar šādiem līdzekļiem: ar protokolu par administratīvo pārkāpumu, ar administratīvā pārkāpuma vietas apskates protokolu, ar tās personas paskaidrojumiem, kuru sauc pie administratīvās atbildības, ar cietušā un liecinieku liecībām, citu personu paskaidrojumiem, eksperta atzinumu, lietiskajiem pierādījumiem, protokolu par priekšmetu un dokumentu izņemšanu, citiem dokumentiem, kā arī pārkāpumus

fiksējošiem tehniskiem līdzekļiem (braukšanas ātruma noteikšanas mērierīces, mērierīces alkohola koncentrācijas noteikšanai izelpotajā gaisā, foto, video u.tml.). Ievērojot minēto, par pierādījumiem šajā lietā var kalpot protokoli, paskaidrojumi (*L.K.*, *D.D.*, nepilngadīgās *D.M.*..), kā arī citi dokumenti, piemēram, VP VRP Kārtības policijas biroja Prevencijas grupas vecākās inspektores lēmums par kontrolpirkuma veikšanu, izdruka no Informācijas centra sodu reģistra, juridiskās personas administratīvie pārkāpumi u.c.

LAPK 244.pants noteic, ka institūcija (amatpersona) pierādījumus novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izpētītiem visiem lietas apstākļiem to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas.

[3] 2011.gada 7.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā saņemts SIA *„/Nosaukums/"* pieteikums, kurā lūgts atcelt Lēmumu.

Pieteikums pamatots ar šādiem apsvērumiem.

[3.1] SIA *„/Nosaukums/"* nav izdarījusi administratīvo pārkāpumu alkoholisko dzērienu aprites jomā.

[3.2] Pieteicēja ir darījusi visu iespējamo, lai nepieļautu alkohola aprites ierobežojumu pārkāpšanu.

Pieteicēja, veicot komercdarbību, strikti ievēro Alkoholisko dzērienu aprites likuma prasības. Pieteicēja darba tiesisko attiecību ietvaros informē darbiniekus par likumā noteiktajiem alkoholisko dzērienu aprites ierobežojumiem un pieprasa šo likuma normu izpildi. Alkoholisko dzērienu pārdošanas aizliegums personām, kas nav sasniegušas 18 gadu vecumu, noteikts pat vairākos SIA *„/Nosaukums/"* darbiniekiem saistošos iekšējos dokumentos. SIA *„/Nosaukums/"* veikala *„/Nosaukums/"* pārdevēja *L.K.* ir iepazīstināta ar amata aprakstu „Kasieris" un apņēmusies to ievērot. Amata apraksta 5.2.36.punktā noteikts: *„Alkohola, alus un cigarešu tirdzniecība ir reglamentēta ar likumu, alkoholu, alu un cigaretes nedrīkst pārdot personām, kas ir jaunākas par 18 gadiem, alkohola un alus tirdzniecība ir atļauta no plkst. 8.00 - 22.00"*. *L.K.* 2010.gada 4.jūnijā ir iepazīstināta arī ar procedūru „Darbs kasē" un apņēmusies to ievērot. Procedūras „Darbs kasē" 4.4.13.punts nosaka: „*Alkohola, alus un cigarešu tirdzniecība ir reglamentēta ar likumdošanu. [...] Alkohola un alus tirdzniecība ir atļauta no plkst. 8.00 - 22.00. Alkohols, alus un cigaretes netiek pārdotas personām, kuras jaunākas par 18 gadiem"*. SIA *„/Nosaukums/"* papildus ir informējusi darbiniekus par risku, kas saistīts ar alkoholisko dzērienu aprites ierobežojumu pārkāpšanu, nosūtot veikalam 2009.gada 15.maija Brīdinājuma vēstuli, tajā norādot veikala direktoram uz pienākumu ik rītu informēt darbiniekus par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu aprites noteikumu ievērošanu. Šo pienākumu direktors sistemātiski ir pildījis, ik rītu norādot kasieriem uz aizliegumu pārdot alkoholiskos dzērienus un tabakas izstrādājumus personām, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu. Ar Brīdinājuma vēstuli *L.K.* iepazīstināta.

Papildus darbinieku informēšanai par ierobežojumiem un alkohola aprites kārtību SIA *„/Nosaukums/"* veikalos ir izvietotas arī informācijas zīmes, kurās norādīts aizliegums pārdot alkoholu nepilngadīgām personām.

[3.3] Nav konstatējama cēloņsakarība starp izdarīto pārkāpumu un SIA *„/Nosaukums/"* rīcību.

LAPK 155.panta trešajā daļā ir noteikta atbildība par alkoholisko dzērienu pārdošanu nepilngadīgajiem, kur paredzēta atbildība pārdevējam un juridiskām personām. Minētās normas nozīme attiecībā uz juridisko personu ir saprotama kā juridiskas personas līdzatbildība par pārkāpumu gadījumā, ja juridiskā persona nav veikusi pasākumus, lai nodrošinātu Alkoholisko dzērienu aprites likuma normu ievērošanu no darbinieku puses. SIA *„/Nosaukums/"*, iepazīstinot darbiniekus ar alkoholisko dzērienu aprites ierobežojumiem, nepārprotami ir veikusi visus nepieciešamos pasākumus, lai nepieļautu alkoholisko dzērienu pārdošanu 18 gadu vecumu nesasniegušām personām.

Senāts 2009.gada 5.marta spriedumā lietā Nr.SKA-19 ir norādījis: „*Juridisko personu vaina ir nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus: pirmkārt, vai juridiskajai personai bija*

iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu". Sākotnējā lēmumā nepamatoti norādīts uz apstākli, ka SIA *„/Nosaukums/"* nav veikusi visus nepieciešamos pasākumus tādā apjomā un kvalitātē, lai nodrošinātu Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrajā daļā noteikto ierobežojumu ievērošanu. SIA *„/Nosaukums/"* administratīvās lietas izskatīšanas gaitā ir iesniegusi pierādījumus par vairākkārtīgu un sistemātisku darbinieku informēšanu par Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrās daļas ierobežojumiem. Sākotnējā lēmumā nav norādīts uz konkrētām darbībām vai pasākumiem, kurus SIA *„/Nosaukums/"* bija jāveic, lai nepieļautu situāciju, kad fiziska persona pārkāpj Alkoholisko dzērienu aprites likuma ierobežojumus, līdz ar ko secināms, ka nepamatots ir secinājums, ka SIA *„/Nosaukums/"* nav veikusi visus nepieciešamos pasākumus Alkoholisko dzērienu aprites likuma prasību nodrošināšanai. Sākotnējā lēmumā iekļautais secinājums, ka SIA *„/Nosaukums/"* nav veikusi nepieciešamos pasākumus tādā apjomā un kvalitātē, lai nodrošinātu Alkoholisko dzērienu aprites likuma noteikto ierobežojumu ievērošanu, ir nepamatots, neargumentēts un paviršs.

[3.4] Uz apstākli, ka SIA *„/Nosaukums/"* kā juridiskā persona ir veikusi visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrās daļas ierobežojuma ievērošanu, norāda arī pārdevējas *L.K.* paskaidrojums administratīvā pārkāpuma lietā VP4/PA652409, kurā *L.K.* norādījusi, ka ir informēta un parakstījusies par aizliegumu pārdot cigaretes un alkoholu nepilngadīgām personām un ka pirms tam ir jāpārliecinās par šo personu pilngadību. *L.K.* paskaidrojums norāda uz viņas vainu pārkāpumā – alkoholisku dzērienu pārdošanā, nepārliecinoties, vai pircējs ir pilngadīgs.

[3.5] Apstāklis, ka SIA *„/Nosaukums/"* ir juridiska persona un ir pārdevējas *L.K.* darba devēja, pats par sevi nevar būt par pamatu SIA *„/Nosaukums/"* saukšanai pie administratīvās atbildības.

Saskaņā ar LAPK 9.pantu viens no obligātiem priekšnoteikumiem, lai iestātos administratīvā atbildība, ir personas prettiesiska, vainojama (ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarīta) darbība vai bezdarbība. SIA *„/Nosaukums/"* rīcībā nav administratīvā pārkāpuma sastāva elementa – vainas. SIA *„/Nosaukums/"* ir vairākkārtīgi darījusi visu nepieciešamo, lai administratīvais pārkāpums netiktu izdarīts, skaidri un nepārprotami uzliekot darbiniekiem pienākumu ievērot Alkoholisko dzērienu aprites likumā noteiktos ierobežojumus.

Lēmumā nav norādīts uz darbībām vai pasākumiem, kurus SIA *„/Nosaukums/"* vēl būtu bijis jāveic, lai nepieļautu prettiesisko darbību, vai kādiem trūkumiem SIA *„/Nosaukums/"* veiktajos pasākumos.

Iestāde pēc būtības izdara secinājumu, ka preventīvie pasākumi nav bijuši pietiekoši tādēļ, ka prettiesiskā darbība tomēr ir notikusi. Ar šādu apgalvojumu Iestāde administratīvā pārkāpuma sastāva vainas elementu reducējusi uz pašu prettiesisko darbību. No minētā apgalvojuma izriet, ja darbība ir prettiesiska, tad tā ir vainojama. Taču šāda administratīvā pārkāpuma sastāva patvaļīga reducēšana neatbilst LAPK noteiktajam administratīvā pārkāpuma jēdzienam, kas sastāv no prettiesiskas, vainojamas (ar nodomu vai aiz neuzmanības izdarītas) darbības vai bezdarbības. Iztrūkstot kaut vienam no šiem elementiem, nav iespējama personas administratīvā atbildība.

[3.6] Lēmumā nepamatoti secināts: *„nav korekta atsauce uz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.marta spriedumu lietā Nr. SKA-19, jo lietās ir atšķirīgi faktiskie apstākļi"*, jo SIA *„/Nosaukums/"*, norādot uz Senāta 2009.gada 5.marta spriedumu lietā Nr. SKA-19, ir norādījusi uz tiesu praksē nostiprinātiem normatīvo aktu piemērošanas un interpretācijas principiem, kuri nav atkarīgi no lietas faktiskajiem apstākļiem. Lēmuma secinājumu daļa ir neskaidri strukturēta, secinājumos vairākkārt iekļauta norāde: „*Paskaidrojums jau sniegts 1. un 2.punktā"*, savukārt norādītajos punktos tiešs skaidrojums nav minēts.

[3.7] Atbilstoši LAPK 237.pantam lietvedības uzdevumi administratīvo pārkāpumu lietās ir savlaicīgi, vispusīgi, pilnīgi un objektīvi noskaidrot katras lietas apstākļus, izlemt to

stingrā saskaņā ar likumu, nodrošināt pieņemtā lēmuma izpildi, kā arī noskaidrot cēloņus un apstākļus, kas veicina administratīvo pārkāpumu izdarīšanu, novērst pārkāpumus, audzināt pilsoņus likumu ievērošanas garā un nostiprināt likumību. Savukārt LAPK 272.pantā noteikts, ka *„institūcijai (amatpersonai), izskatot administratīvā pārkāpuma lietu, jānoskaidro, [..] vai attiecīgā persona ir vainīga tā izdarīšanā [..]”*. Izskatot lietu, jāņem vērā visi iepriekš minētie apstākļi.

[4] 2011.gada 26.aprīlī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts Iestādes paskaidrojums par SIA *„/Nosaukums/”* pieteikumu, kurā norādīts, ka Iestāde SIA *„/Nosaukums/”* pieteikumu neatzīst pilnā apjomā, pamatojoties uz Lēmumā un turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] SIA *„/Nosaukums/”* ir izdarījusi administratīvo pārkāpumu alkoholisko dzērienu aprites jomā.

Iestāde Lēmumu pieņēmusi, pamatojoties uz LAPK 243.pantu, kas nosaka, ka pierādījumi administratīvā pārkāpuma lietā ir jebkuri fakti, uz kuru pamata institūcijas (amatpersonas) likumā noteiktajā kārtībā nosaka administratīvā pārkāpuma esamību vai neesamību, pie administratīvās atbildības sauktās personas vainu un citus apstākļus, kam ir nozīme lietas pareizā izlemšanā, un LAPK 244.pantu, kas nosaka, ka institūcija (amatpersona) pierādījumus novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izpētītiem visiem lietas apstākļiem to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas.

[4.2] Ja reiz administratīvais pārkāpums ir noticis, turklāt atkārtoti gada laikā, tad SIA *„/Nosaukums/”* nav darījusi visu nepieciešamo, nav izvērtēti pasākumi, kurus veic, un nav veikti jauni pasākumi, lai novērstu jauna administratīvā pārkāpuma iespējamību. Jāatzīmē, ka katrs uzņēmums individuāli izveido un pilnveido savu iekšējo darba organizāciju.

[4.3] Tā kā SIA *„/Nosaukums/”* nav spējīga rast nevienu darbību, kas būtu efektīva minēto ierobežojumu kontrolei, tad Valsts policija kā piemēru var piedāvāt veikt savus iekšējos kontrolpirkumus veikalos, lai darbinieki tiktu ne tikai iepazīstināti, bet arī kontrolēti, kas arī norādītu uz aktīvām darbībām. Ja tiktu konstatēts, ka pārdevējs nepārliecinās par pircēju vecumu, nelūdz uzrādīt personu apliecinošus dokumentus, tad tas būtu pietiekams pamats darba devēja un darba ņēmēja attiecību izbeigšanai, līdz ar ko novestu pie pozitīva rezultāta.

[4.4] SIA *„/Nosaukums/”* nav veikusi visus iespējamos pasākumus, lai nepieļautu administratīvā pārkāpuma izdarīšanu, savi darbinieki ir ne tikai formāli jāiepazīstina, bet arī maksimāli jākontrolē, jo juridiska persona ir atbildīga par savu darbinieku izvēli, apmācību un darba organizāciju. Vērā ņemams arī apstāklis, ka administratīvais pārkāpums ir noticis atkārtoti gada laikā.

[4.5] „Tiesību doktrīnā vaina tiek definēta kā personas psihiskā attieksme nodoma vai neuzmanības formā pret viņas izdarīto prettiesisko darbību vai bezdarbību un ar to saistītajām kaitīgajām sekām. Tomēr minētā definīcija raksturo tikai fizisko personu vainu, jo juridiskajām personām nevar piemist psihiskā attieksme” *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.marta sprieduma, lietā Nr.SKA-19, 19.punktu).*

Pieteicēja atsaucas uz minēto spriedumu, tomēr jāpiemin, ka spriedums var tikt vērtēts, tikai izlasot un skatot to kopumā. Atsaucoties uz LAPK 9.pantu, secināms, ka pieteicēja nav iedziļinājusies minētajā spriedumā, jo no sprieduma konstatējams, ka juridiskas personas vaina nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus: pirmkārt, vai juridiskajai personai bija iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.marta sprieduma, lietā Nr.SKA-19, 19.punktu).*

Tātad juridiskai personai – SIA *„/Nosaukums/”* – bija iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, tomēr netika veikti visi

iespējamie, nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu, kā pastiprinošo apstākli minot faktu, ka administratīvais pārkāpums konstatēts atkārtoti gada laikā. Līdz ar to ir pierādīta juridiskās personas vaina.

[4.6] Pieteicēja ir iepazīstinājusi savus darbiniekus ar atbildību par alkoholisko dzērienu pārdošanu personām, kas jaunākas par 18 gadiem, taču nekonstatē nekādas pieteicējas darbības, kas būtu vērstas uz to, lai darbinieki nepārdotu alkoholiskos dzērienus personām, kas ir jaunākas par 18 gadiem, kā arī nav konstatēts, ka pieteicēja šādas darbības kādu objektīvu iemeslu dēļ nevarēja veikt. Ņemot vērā, ka pieteicēja ir ekonomiski ieinteresēta pārdot pēc iespējas vairāk, un pārdevēji (kā tās darbinieki) ir tieši atkarīgi no pieteicējas. Rīcība, ka pieteicēja bija informējusi savus darbiniekus par atbildību, kas iestājas pārkāpuma gadījumā, nevar tikt atzīta par pietiekamu.

Tā kā katrs uzņēmums individuāli veido un pilnveido savu iekšējo darba organizāciju, Lēmumā netika minēti piemēri iespējamiem pasākumiem, kuri vēl varēja tikt veikti. Pastāvēja iespēja veikt savus iekšējos kontrolpirkumus veikalos, lai darbinieki tiktu ne tikai iepazīstināti, bet arī kontrolēti, kas norādītu uz aktīvām darbībām un dotu pozitīvus rezultātus.

[4.7] Iestāde, atkārtoti izvērtējot administratīvā pārkāpuma lietas materiālus un pieteicējas pieteikumā tiesai norādītos argumentus konstatē, ka ir korekta atsauce uz Senāta 2009.gada 5.marta spriedumu lietā Nr. SKA-19. Tomēr jāatzīmē, ka, atsaucoties uz minēto spriedumu, pēc pieteicējas minētajiem argumentiem secināms, ka spriedums nav ticis vērtēts kopumā, bet minēts tikai konkrēts izvilkums no teksta, kā piemēru minot faktu, ka pieteicēja atsaucas uz LAPK 9.pantu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem apsvērumiem. Papildus norādīja, ka Lēmumā pieļautas daudzas nepilnības, kuru dēļ tas būtu atceļams, kā arī, izdodot administratīvu aktu par pieteicējas sodīšanu, nav ticis vērtēts, ka no pieteicējas puses jau ir veikti vairāki pasākumi, lai pārkāpumi netiktu izdarīti. Pieteicējas pārstāvis norādīja, ka firmas iekšējā audita nodaļa sistemātiski veic kontrolpirkumus, lai pārbaudītu kasieru darbu. Tāpat ir tikusi reorganizēta veikalu kases sistēma – izdarot pirkumu, tai „atpazīstot" alkohola vai tabakas izstrādājumu preču grupu, pārdevējam ir papildus jāievada drošības kods, šādi pievēršot pārdevēja uzmanību konkrētajam pircējam, bez tam sistēma arī uzrāda konkrētās dienas datumu un to datumu, no kura persona uzskatāma par pilngadīgu. Pieteicējas pārstāvis atzīmēja arī, ka Iestādes pārstāvji no savas puses nav snieguši nekādus ieteikumus, kādi pasākumi pieteicējai būtu veicami, bet nostāja bijusi – „vainīgs, tātad jāsoda!"

Iestādes pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumā minētajiem apsvērumiem. Papildus paskaidroja, ka Lēmuma ievaddaļā tikusi pieļauta pārrakstīšanās kļūda, kas nemaina tā būtību pēc satura.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas materiālus un pārbaudot lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Ar pārsūdzēto Lēmumu pieteicējai piemērots administratīvais naudas sods 2 000 latu apmērā par LAPK 155.panta ceturtās daļas pārkāpumu.

LAPK 155.panta ceturtā daļa noteic, ka par šā panta trešajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, – uzliek naudas sodu pārdevējam no divsimt piecdesmit līdz piecsimt latiem, bet juridiskajām personām – no divtūkstoš līdz piectūkstoš latiem. Savukārt LAPK 155.panta trešās daļas dispozīcijā paredzētās darbības, par kurām var iestāties administratīvā atbildība, ir alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu pārdošana nepilngadīgajiem.

Tādējādi, lai juridisku personu sauktu pie administratīvās atbildības atbilstoši LAPK 155.panta ceturtajai daļai, ir nepieciešams konstatēt, ka juridiskās personas nodarbināta fiziska persona (pārdevējs) tās komercdarbības veikšanas vietā ir pārdevusi alkoholisko dzērienu vai tabakas izstrādājumu personai, kura nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

[8] Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrā daļa noteic, ka alkoholiskos dzērienus aizliegts pārdot personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem. Lai pārliecinātos par pircēja vecumu, mazumtirgotāja pienākums ir pieprasīt, lai pircējs uzrāda personu apliecinošu dokumentu. Pēc mazumtirgotāja vai uzraudzības un kontroles iestādes pieprasījuma pircēja pienākums ir apliecināt savu personu un vecumu, uzrādot personu apliecinošu dokumentu.

Ir vispārzināms fakts, ka alkohola pieejamība jauniešu vidū ir plaši izplatīta parādība (*skat., piemēram, http://vec.gov.lv/uploads/files/4d665b401ae86.pdf, skatīts 2012.gada 7.maijā*). Sabiedrības veselības interesēs ir to maksimāli ierobežot.

Tiesa secina, ka Alkoholisko dzērienu aprites likuma 6.panta otrajā daļā un LAPK 155.panta trešajā un ceturtajā daļā ietverto tiesību normu vienotais mērķis ir liegt iespēju nepilngadīgām personām iegādāties alkoholiskos dzērienus un mazināt to lietošanas kaitīgās sekas. Tādējādi, ievērojot pieteicējas komercdarbības īpatnību, kas ietver arī alkoholisko dzērienu tirdzniecību, tiesas ieskatā pieteicējai bija ar īpašu rūpību jānodrošina alkoholisko dzērienu pārdošanas ierobežojumi, novēršot jebkādu risku, ka alkohols tiek pārdots nepilngadīgai personai.

[9] Tiesa, pārbaudot lietas materiālus, konstatē, ka nav strīda par lietas faktiskajiem apstākļiem, proti, ka 2010.gada 21.decembrī pietiecējas veikalā *„/Nosaukums/" /adrese/*, pārdevēja pārdeva nepilngadīgai personai alkoholisku dzērienu. Pieteicēja šo faktu neapstrīd. Tāpat lietā nav strīda, ka pieteicēja jau iepriekš gada laikā pirms konkrētā pārdošanas fakta bijusi saukta pie atbildības par LAPK 155.panta trešajā daļā paredzētā administratīvā pārkāpuma izdarīšanu.

Lietā ir strīds par to, vai ir pamatoti saukta pie atbildības juridiskā persona – SIA *„/Nosaukums/"*, jo pieteicēja uzskata, ka ir izdarījusi no savas puses visu iespējamo, lai šo pārkāpumu nepieļautu.

[10] Atbilstoši Senāta judikatūrai, juridisko personu vaina ir nosakāma, ņemot vērā divus nosacījumus: pirmkārt, vai juridiskajai personai bija iespēja nodrošināt noteikumu ievērošanu, par kuru pārkāpšanu ir paredzēta administratīvā atbildība, otrkārt, vai juridiskā persona veica nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu (*skat. Senāta 2009.gada 5.marta sprieduma lietā Nr. SKA-19/2009 19.punktu*).

[11] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējai bija iespēja nodrošināt, lai nepilngadīgām personām alkoholiskie dzērieni netiktu pārdoti. Tas nozīmē, ka pieteicējai bija iespēja ietekmēt pārdevējas rīcību, viņu attiecīgi apmācot, kontrolējot un motivējot.

Tiesas ieskatā juridiskā persona nebūtu saucama pie atbildības vien tādā gadījumā, ja fiziskās personas (pārdevēja) rīcība būtu veikta tīši, apzinoties savu darbību prettiesisko raksturu un apzināti pārkāpjot darba devēja dotos norādījumus, iespējams, arī ar tiešu nodomu kaitēt uzņēmumam.

Izskatāmajā gadījumā šādi apstākļi no lietas materiāliem neizriet. No pārdevējas paskaidrojuma tiesa secina, ka pārkāpums noticis, viņai nolaidīgi pildot amata pienākumus – pārdevēja nav pārliecinājusies par personas, kura pirkusi alkoholisko dzērienu, vecumu, jo vizuāli viņu novērtējusi kā 18 gadu vecumu sasniegušu (*lietas 19.lapa*).

[11] Secīgi tiesai ir jāizvērtē, vai pieteicēja bija veikusi nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka tiek ievērots aizliegums pārdot nepilngadīgajiem alkoholiskos dzērienus.

[11.1] Pieteicēja norādījusi, ka bija veikusi šādus pasākumus pārkāpuma nepieļaušanai:

- aizliegums pārdot nepilngadīgajiem alkoholiskos dzērienus īpaši uzsvērts pārdevējas amata aprakstā un uzņēmuma iekšējā normatīvajā aktā – instrukcijā „Darbs kasē";
- visiem pieteicējas veikalu tīkla filiāļu vadītājiem bija uzlikts par pienākumu katru rītu īpaši brīdināt darbiniekus par aizliegumu pārdot nepilngadīgajiem alkoholiskos dzērienus, kas arī ticis īstenots;
- pieteicējas veikalos ir izvietotas arī īpašas informācijas zīmes, kurās norādīts aizliegums pārdot alkoholu nepilngadīgām personām.

[11.2] Tiesa uzskata par pamatotu Iestādes apsvērumu, ka konkrētais konstatētais pārkāpums liecina par veikto pasākumu nepietiekamo raksturu, kas vēl aizvien neizslēdza pārkāpumu izdarīšanu.

Tiesa norāda arī uz to, ka pasākumu pietiekamības kritērijs nav strikti nosakāms, jo darbs ar personālu ir dinamisks process. Pārkāpuma nepieļaušana neapšaubāmi ir saistīta arī katra individuāla darbinieka personiskajām īpašībām un tiesiskās apziņas līmeni. Citiem vārdiem, ja kādam atsevišķam darbiniekam (vai pat veselam veikala kolektīvam) noteikumu ievērošanai ir pilnībā pietiekami ar formālu iepazīstināšanu ar tiem, tad citam var būt nepieciešama sistemātiska atgādināšana, uzraudzība utt. Tiesas ieskatā darba devējam atbilstoši pasākumi būtu jāparedz jau personāla atlases un sākotnējās apmācības posmā, ņemot vērā šā aizlieguma īpašo mērķi – aizsargāt sabiedrības veselību. Turklāt dažādu pasākumu efektivitāte ir periodiski jāpārbauda.

Ir svarīgi arī veicināt darba devēja interesēs darbojošos personu izpratni par tiesību normās paredzētā aizlieguma mērķi, nevis tikai tā formālo raksturu. Tiesa pieļauj iespēju, ka konkrētajā gadījumā pārdevējai nav bijusi par to pietiekama izpratne. Ir cilvēciski saprotams, ka pieprasījums uzrādīt pircējam personu apliecinošu dokumentu ir pārdevējam papildus apgrūtinošs, tas var arī atsevišķus indivīdus provocēt uz konfliktsituāciju izraisīšanu. Taču ikvienai personai ir jāapzinās un jāizprot, ka sabiedrības veselības intereses ir vitāli svarīgas un tāpēc sevišķi aizsargājamas, un darba devējam ir īpaši jāveicina tā izpratne, ko nav iespējams panākt, tikai formāli izskaidrojot kādus priekšrakstus un atgādinot par tiem.

[11.3] Pieteicējas pārstāvis tiesas sēdē arī norādīja, ka uzņēmuma iekšējā audita daļa sistemātiski veic kontrolpirkumus, lai pārbaudītu šā aizlieguma ievērošanu, kā arī pieteicēja ir veikusi kases sistēmas reorganizāciju, lai īpaši pievērstu pārdevēju uzmanību, pārdodot alkoholiskos dzērienus. Tomēr pieteicēja nav iesniegusi dokumentārus pierādījumus tam, ka šādi pasākumi tiešām ir veikti, kā arī no pieteicēja pārstāvja paskaidrojumiem neizriet, ka tie tika veikti jau pirms atkārtotā pārkāpuma konstatēšanas.

[11.4] Pieteicējas pārstāvis arī norādījis, ka Iestāde nav sniegusi pieteicējai nekādus ieteikumus par vēlamajiem pasākumiem, lai nepieļautu alkoholisko dzērienu pārdošanu nepilngadīgajiem. Tiesa norāda, ka, ņemot vērā arī iepriekš minēto par šādu pasākumu dinamisko un dažkārt individuālo raksturu, to plānošana un īstenošana visu pirms ir paša komersanta kompetencē, ņemot vērā gan interesi netikt sodītam, gan kopējās sabiedrības intereses mazināt alkohola pieejamību jauniešu vidū, tāpēc pieteicējai pašai ir jāmeklē tai piemēroti risinājumi.

Tomēr tiesa uzskata par nepieciešamu norādīt arī Iestādei, ka pārkāpumu savlaicīga novēršana ir vienlīdz svarīga kā to atklāšana, tādēļ prevencijai ir nepieciešama pastāvīga labas prakses piemēru apkopošana un izziņošana, līdz ar to ieteikumu sniegšana pārkāpumu novēršanai ir tikai uzteicama.

[11.5] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicējas veiktie pasākumi attiecībā uz konkrēto pārdevēju nav bijuši efektīvi. Tiesa uzskata, ka pieteicējai jau personāla atlases procesā būtu bijis jāizvērtē gan pārdevējas piemērotība amatam (rūpīgums, uzmanība), gan pienākumu izpildes gaitā savlaicīgi jākonstatē iespējamie riska faktori (disciplinētība, attieksme pret tiesību normu ievērošanu).

[11.6] Tādējādi tiesa nonāk pie secinājuma, ka izskatāmajā gadījumā uz pārkāpuma konstatēšanas brīdi pieteicēja nebija veikusi visus iespējamos pasākumus, lai konkrētajā tirdzniecības vietā nepieļautu pārdot nepilngadīgajiem alkoholiskos dzērienus.

[12] Saskaņā ar LAPK 32.panta otrajā daļā noteikto, uzliekot sodu, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, viņa vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Saskaņā ar LAPK 155.panta ceturto daļu par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu pārdošanu nepilngadīgajiem, ja tā izdarīta atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, – uzliek naudas sodu juridiskajām personām no divtūkstoš līdz piectūkstoš latiem.

Tiesa konstatē, ka pieteicējai ar Lēmumu ir piemērots minimālais iespējamais sods.

Ievērojot to, ka ir piemērots vieglākais sods, tad papildus lietderības apsvērumus par soda apmēru tiesai nav nepieciešams izdarīt.

[13] Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks un nav pamata tā atcelšanai, bet SIA *„/Nosaukums/”* pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 286.panta pirmās daļas 1.punktu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt sabiedrības ar ierobežotu atbildību *„/Nosaukums/”*, reģistrācijas Nr.*/reģistrācijas numurs/,* pieteikumu par Valsts policijas Vidzemes reģiona pārvaldes 2011.gada 28.februāra lēmuma Nr.VP4/PA757140/1 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis /paraksts/ R.Dončenko

NORAKSTS PAREIZS

Administratīvās rajona tiesas

tiesnesis _____ R.Dončenko

Rīgā, 2012.gada 7.maijā